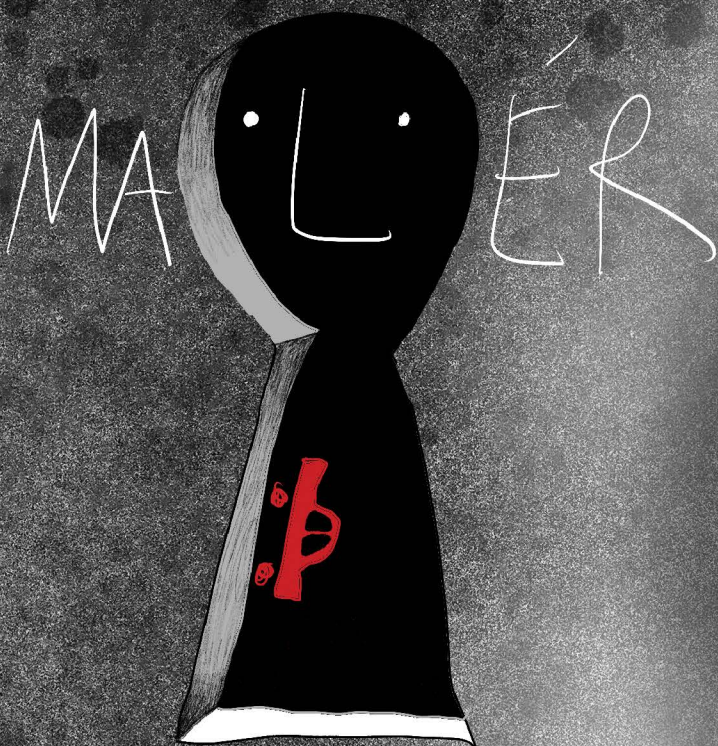

DIVADLO ASTORKA KORZO '90

FRIEDRICH
DÜRRENMATT

Friedrich Dürrenmatt **MALÉR**

(Die Panne)

Preklad: Richard M. Škridla

Dramaturgia: Andrea Domeová

Scéna: Fero Lipták

Kostýmy: Katarína Hollá

Réžia: Ondrej Spišák

Osoby a obsadenie:

Alfredo Traps: Marián Labuda

Sudca: Peter Šimun

Prokurátorka: Marta Sládečková

Obhajca: Lukáš Latinák

Automechanik, Krčmár, Tobiáš: Pavol Šimun

Pilet: Tomáš Mrekaj a. h.

Simone: Sarah Arató

Premiéra 15. 6. 2021

v Divadle ASTORKA Korzo ´90, Námestie SNP 33.

Text sleduje: Daša Lapošová

Inšpícia: Alžbeta Randová

Uršula Mináriková

Masky: Martin Blizniak

Garderóba: Milka Tománková

Rekvizity: Ida Kalmárová

Technika: pod vedením Tomáša Mrekaja

Svetlo a zvuk: CMB s. r. o.t

Friedrich Dürrenmatt

5. 1. 1921 – 14. 12. 1990

Friedrich Dürrenmatt bol ako mnohostranný talent i maliarom a kresličom žartovne hrozivých obrázkov, pútavým rozprávačom a prírodovedne fundovaným esejistom. Napísal devätnásť divadelných hier. Základ jeho svetového ohlasu tvoria štyri komédie: *Manželstvo pána Mississippiho*, *Návšteva starej dámy*, *Fyzici*, *Meteor*. Obzvlášť tri posledné menované sú pôsobivé divadelné hry, ktoré sa dajú hrať na všetkých javiskách, a ktoré pochopí každé publikum.

Každá z týchto hier je založená na nanajvýš originálnej myšlienke, ktorá je výsledkom praxe a svetového názoru.

V Dürrenmattovom divadle je svet postavený na hlavu.

Svojmu publiku a čitateľom predvádza s desivým humorom a vtipom ich postupný úpadok. Jeho dielo je vízia zániku v najrozličnejších premenách a podobách.

- 1947: *Es steht geschrieben*
- 1948: *Der Blinde*
- 1949: *Romulus der Grosse (Romulus V, slov, premiéra Uhol 92, 2019)*
- 1952: *Die Ehe des Herrn Mississippi*
- 1953: *Ein Engel kommt nach Babylon*
- 1956: *Der Besuch der alten Dame (Návšteva starej dámy, slov. premiéra Štátne divadlo Košice, 1965)*
- 1956: *Abendstunde im Spätherbst (Večerná chvíľa neskorej jesene, slov. premiéra Divadlo poézie, 1966)*
- 1957: *Die Panne*
- 1958: *Es geschah am helllichten Tag*
- 1959: *Frank der Fünfte (Frank Piaty, slov. premiéra Divadlo Petra Jilemnického v Žiline, 1963)*
- 1962: *Die Physiker (Fyzici, slov, premiéra SND, 1963)*
- 1963: *Herkules und der Stall des Augias (Herkules a Augiášov chliev, slov. premiéra SND, 1963)*
- 1966: *Der Meteor (Meteor, slov. premiéra Nová scéna, 1967)*
- 1967: *Die Wiedertäufer*
- 1968: *König Johann nach Shakespeare (Kráľ Ján, slov. premiéra SND, 1970)*
- 1969: *Play Strindberg (slov. premiéra DJGT, 1969)*
- 1970: *Portrait eines Planeten*
- 1970: *Titus Andronicus*
- 1972: *Der Mitmacher (Komplic, slov. premiéra Štátne divadlo Košice, 2007)*
- 1975: *Die Frist*
- 1980: *Dichterdämmerung*
- 1983: *Achterloo*
- 1986: *Rollenspiele*
- 1988: *Achterloo IV*

Friedrich Durrenmatt **PROBLÉMY DIVADLA**

V roztopašnosti nášho storočia, v tomto poslednom tanci bielej rasy, niet už nijakých vinných ani zodpovedných. Nikto za nič nezodpovedá a nikto nič nechcel. Naozaj sa možno zaobiť bez každého.

Všetko sa rúti a na niečom to zostáva visieť. Sme priveľmi vinní, priveľmi kolektívne pohrúžení do hriechov našich otcov a praotcov. Sme už len potomkami. To je naše nešťastie, nie naša vina: vina existuje už len ako osobný čin, ako náboženský akt. Nám pristane už len komédia. Náš svet prišiel práve tak ku groteske ako atómovej bombe, tak ako sú groteskné aj apokalyptické obrazy Hieronyma Boscha. Ale groteska je iba zmyslovým výrazom, zmyslovým paradoxom, totiž tvarom beztvárneho, tvárou beztvárneho sveta...

Henri Bergson **SMÍCH**

... Co je *zvláštní příčinou disharmonie*, která má komický efekt... Tuto příčinu najdete jen tehdy, budete-li moci jejím prostřednictvím vysvětlit, proč sa spoločnosť chce projevit. V príčine komična musí byť něco úkladného (a to mimořádně úkladného) vůči společenskému životu, takže společnost odpovídá gestem, které vypadá jako obranná reakce, gestem, jež trochu vzbudzuje strach.

Friedrich Durrenmatt **PODOZRENIE**

Na tomto svete nie je nič také, ako vyzerá, všetko je lož.

Keď povieme zákon, myslíme moc,
keď vyslovíme slovo moc,
máme na mysli bohatstvo,
a keď nám cez pery prejde slovo bohatstvo,
dúfame, že si užijeme nerestí tohto sveta.

Zákon je nerest', zákon je bohatstvo,
zákon sú delá, trusty, strany,
nech označíme za zákon čokoľvek, nikdy to nie je nelogické.

Až na vetu, že zákon je zákon.

Len toto je lož.

Friedrich Dürrenmatt **MALÉR**

Vraždil si Alfredo Traps. Nie so zbraňou ruke, nie, ale myšlienkovou chudobou sveta, v ktorom žiješ... Vraždil si, lebo pre teba bolo prirodzené pritisnúť niekoho k múru, nech sa robí, čo chce.

Vo svete, po ktorom lietaš svojím červeným jaguárom by sa ti nič nestalo,
ale dnes si prišiel k nám a my sme si na tvoj svet posvietili
čistým lúčom spravodlivosti.

Je to prevrátená, groteskná, vrtošivá, penzionovaná spravodlivosť, ale je to tá spravodlivosť, v mene ktorej ťa teraz môj úbohý, milý Alfredo, odsudzujem na trest smrti.

**HRDINA DIVADELNEJ HRY NIE-
LENŽE POHÁŇA DEJ DOPREDU
ALEBO PREŽÍVA URČITÝ OSUD,
ALE PREDSTAVUJE AJ URČITÝ
SVET.**

**MUSÍME SI PRETO POLOŽIŤ OTÁZ-
KU, AKO MÁME PREDSTAVIŤ TEN-
TO NÁŠ POCHYBNÝ SVET, POMO-
COU AKÝCH HRDINOV, AKO TREBA
ZHOTOVIŤ A VYBRÚSIŤ ZRKADLÁ,
KTORÉ MAJÚ ZACHYTIŤ TENTO
SVET.**

Friedrich Dürrenmatt

K inscenácii:

Jedlo a pitie sa len predstiera. Preto sa pije z pohárov.

Je treba, aby sa opitost' stále stupňovala, nesmie však byť nevkusná; okrem bieleho vína ako aperitívu sa pije len červené víno, stále staršie bordeaux.

Bordeaux je družné víno. „Celebruje“ sa tiež ako niečo veľmi vzácne a zaobchádza sa s ním nábožne a starostlivo.

Opitost' vyvolaná ťažkým červeným vínom je iná než po bielom víne, nikdy nie je zlostná, agresívna, prejavuje sa len zriedka poruchami reči či neistou chôdzou. Naopak, tí, čo ho pijú majú síce sklon k akrobacii, vystupujú na operadlá stoličiek, lezú na stôl, rozhojdávajú luster, ale to len z neviazanosti, pretože majú uvoľnenú fantáziu.

Traps sa začne už v prvej časti vyťahovať, prirodzene, tým, čím sa vyťahuje odjakživa: sexualitou.

Všetky zábrany stratí hlavne po tvrdení Obhajcu, že vražda si zasluhuje obdiv.

Je zrazu hrdý, že je niekým mimoriadnym, že je najpozoruhodnejším zločincem storočia a rozzúri ho, že v ňom Obhajca vidí obyčajného človeka.

K hre:

To, čo sa tu odohráva, je monsterproces, vedený korupčným súdom; nevinný priemerný občan sa v ňom má priznať k vine – čo sa dialo odjakživa a bude sa diať i naďalej.

Hraný svet tejto komédie nie je determinovaný: Trapsa nedostihne osud, ale porucha. Berie hru vážne.

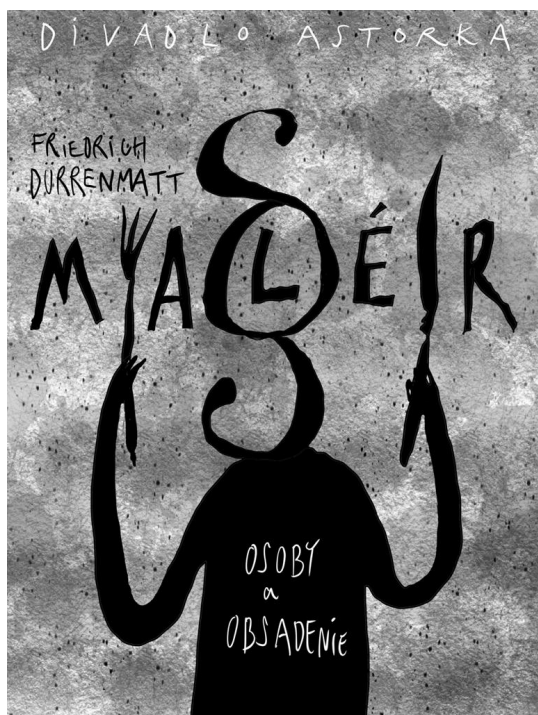
Vyberie si a chce svojou voľbou dokázať, čím nie je: zločincem a teda niekým výnimočným.

Čo bola dnešná noc?

Paródia na niečo, čo neexistuje a čomu svet stále a stále verí.

Paródia na spravodlivosť, na tú najkrutejšiu fixnú ideu, ktorej menom človek pobíja ľudí.

Pretože, keby existovala vina, nemohla by byť v človeku, musela by byť mimo človeka.

BEZ OHĽADU NA TO, AKÉ ABSURDNÉ ALEBO LOGICKÉ PRÍBEHY SÚ, SPRAVODLIVOSTI TREBA UROBIŤ ZADOSŤ.

Charlotte Kerr **ŽENA V ČERVENOM KABÁTE**

Koniec nakrúcania *Portrétu planéty*, štrnásť dní intenzívnej práce na Dürrenmattovom portréte. Fritz otvoril fľašu Cheval Blanc ročník 1949, päť pohárov stojí na barokovom príborníku, päť vysokých bordeauxských čaší, jedna svieca, Igor* odložil kameru, Chris vypol Nagru, odložil slúchadlá, Tim pozhášal lampy. Vo svetle sviece sa iskrí bordeauxské víno v pohároch, Fritz tam stojí a pomaly nalieva, do každého pohára rovnako, starostlivo ako nejaký dionýzovský kňaz, teraz sa nakloní hlboko nabok, na milimeter presne skontroluje obsah, obozretne doleje do jedného i druhého pohára, znovu sa sklóni, dolieva, kým hladina v čašiach nie je absolútne rovnaká, kývnem Igorovi, vidí obraz tak, ako ja, ticho siahne po kamere...

REALITA IBA NARÚŠA FANTÁZIU.

(Friedrich Dürrenmatt)

Hra ide až za hranicu toho, čo je v divadle ešte možné: je to politicko-historická koláž, vtipná asociatívna, intelektuálna, pravdivá, horor-comic-strip, *comédie humaine*, jej čas ešte príde. Piateho januára 1991, na Dürrenmattove sedemdesiate narodeniny, v Prahe, v divadle v Novom Meste, ktoré bolo dvadsať rokov zatvorené, na jeho znovuotvorenie uvedú *Achterloo IV.*, „*Hommage Dürrenmattovi*“.** ...

Inscenácia je urobená ako komédia, mesiace dopredu vypredané.

Vo východoeurópskych krajinách chápu Dürrenmatta ako politické divadlo.

Tak písal divadlo.

* Igor Luther ** Městská divadla pražská, scéna Divadlo „KÁ“

Friedrich Dürrenmatt

PO SKÚŠKE HRY TITUS ANDRONICUS V RÉŽII PETRA BROOKA

... to bolo divadlo, aké som si predstavoval vo sne, divadlo vo svojej možnej nemožnosti.

Divadlo ako zrkadlo sveta, skarikované a zveličené, avšak také pravdivé vo svojej karikatúre a zveličení, že sa vyrovnalo skutočnosti.

Divadlo ako strašný antisvet, ktorým sa dá zobrazit' náš strašný svet.

Všetko bolo nezmyselné a zrazu zároveň zmysluplné.

Svet bol javiskom a javisko svetom a súčasne mi bolo jasné, že tento svet sa už nedá opísať tak, ako ho opísal Shakespeare, že je nutný iný jazyk, iné kódy a karikatúry, aby sme ho mohli zobrazit'.

Peter Brook

VČEREJŠÍ PRAVDA NEMUSÍ PLATIT DNES

Brook žadal, aby se pokaždé začínalo tam, kde nic není považováno za samozřejmé. Pracovalo se pomocí náznakového scénáře nebo jednoduchého předmětu (bota, hůl, krabice, chléb) jako odrazíště k improvizacím. Namísto vysoce připravené a vypilované práce (tak neživotné v daných podmínkách) se forma improvizace ukázala jako bezpodmínečně nutná. Vlastní zodpovědnost za „tvorbu z ničeho“ bylo třeba náhle konfrontovat se vstupem do prázdného prostoru a nalezením okamžiku pravdy.

Nahý, bezbranný a osamělý herec tak nastavoval kritickému reflektoru sílu své soustředěnosti, obrazotvornosti, svou schopnost jasně komunikovat, svůj smysl pro rytmus v kolektivu, svou odvahu, svou otevřenost vůči životu.

Začal se stávat zodpovědným za pátrání po neznámém uprostřed života.

Zdeněk Hořínek

DIVADLO. DETEKTÍVKA. DÜRRENMATT

Zločin zaujíma v Dürrenmattovej dramatickej tvorbe (*Návšteva starej dámy, Frank V., Fyzici, Podvečer neskorej jesene*) aj v jeho diele prozaickom (*Sudca a jeho kat, Malér, Sľub*) významné miesto. Nie ako senzačná rekvizita, ale ako dôležitý sociálno-mravný fakt, v ktorom sa spoločenské rozpory spoločnosti javia názornejšie a markantnejšie než v ktoromkoľvek inom spoločenskom prejave.

Alain Finkielkraut

DESTRUKCE MYŠLENI

Svoboda není pro nevědomého možná. Tak aspoň uvažovali osvícenší filozofové. Člověk se nerodí člověkem, říkali, stává se jím, překonává zmatek choutek, omezenost osobních zájmů a tyranii převzatých idejí. V logice spotřeby se naopak svoboda a kultura určují uspokojováním potřeb, a nemohou tedy být výsledkem odříkání.

Viera Bilasová

ÉTOS, DEJINY, SÚČASNOŠŤ

Rast individualizmu, konzumný spôsob života a hedonistická morálka umožnili, aby – ekonomika formujúca sa na základe paradigmy, podľa ktorej je spotreba zdrojom ekonomického rastu – vtiahla človeka, verejnosť i štát do trhových vzťahov ako odberateľov – konzumentov. Morálne, politické a kultúrne hodnoty sa v dôsledku tohto vzťahu menia na hodnoty trhové či konzumné.

Falk Richter

DIFERENCIA, DISCONNECT A DIVADLO

Rozmanitosť diferencovaných spoločenských životných projektov naháňa niektorým ľuďom natolko strach, že divoko okolo seba mlátia a cítia sa ohrození. Túžia po zjednodušení. Chcú, aby veci boli jednoduchým spôsobom prehľadné, chcú jasné, prosté štruktúry, žiadne „hmýrenie“ neprehľadných foriem a možností. Majú strach z toho, že okrem ich vlastného životného projektu jestvujú aj iné životné projekty, že musia odrazu vysvetľovať sami seba a svoj do veľkej miery nereflektovaný život, že musia objasňovať, prečo žijú tak, ako žijú. Odrazu sa musia zaoberať sami sebou, pretože jestvuje inakosť, ku ktorej si musia nájsť nejaký vzťah. Odrazu už nemôžu povedať: „Nuž, žijem tak, ako žijem, pretože je to prosto normálne“

alebo

„Nuž, žijem tak, ako prosto žijú všetci.“

V komplexnej globalizovanej spoločnosti s diferencovanými životnými formami, s ľuďmi, ktorí majú najrozličnejší pôvod, už títo „všetci“ a táto „normálnosť“ neexistujú. Musia sa teda odrazu sami so sebou konfrontovať, musia rozmýšľať:

Prečo žijem tak, ako žijem? Čo je to tu za život? Ako sa správam voči iným? Je môj život zmysluplný? Obsahuje nejakú substanciu? Radosť? Pomáha iným? Alebo som schopný definovať sa len prostredníctvom toho, že zhadzujem iných? Momentálne už strácam prehľad o všetkom, pretože ma permanentne udržiavajú v stave rozrušenia a ja si musím udržiavať hladinu nenávisťi, aby som neskolaboval a neprepadol sa sám do seba, tak ako si iní musia udržiavať hladinu alkoholu, aby vôbec zniesli okolitý svet.

**VŠETKO SA DÁ KÚPIŤ ZA PENIAZE,
A TO EŠTE VIAC KAZÍ SVET.**

ADAM SMITH

O zkaženosti našich mravních citů, která je příčinou sklonu obdivovat bohaté a velké a opovrhovat lidmi, kteří jsou v chudém nebo nízkém postavení, nebo je přehlížet

2 Toužíme být úctyhodní i požívat úctu. Bojíme se, že budeme opovržením hodní i že námi bude opovrhováno. Ale brzy po příchodu na svět zjistíme, že moudrost a ctnost vůbec nejsou tím jediným, co se uctívá, ani neřest a hloupost tím jediným, čím se opovrhuje.

Často vidíme uctivou pozornost světa silněji namířenu na bohaté a mocné než na moudré a ctnostné. Často vidíme, jak lidé pohrdají neřestí a hloupostí mocných mnohem méně než chudobou a slabostí nevinných. ...

Máme k dispozici dvě různé cesty, které obě vedou k dosažení tak žádoucích cílů: první studiem k moudrosti a životem v ctnosti, druhá získáním bohatství a moci. Našemu soupeření jsou přdestřeny dvě různé povahy: jedna pyšné ctižádosti a okázalé chamtivosti, druhá skromné zdrženlivosti a nestranné spravedlnosti. Jsou nám nabízeny dva různé modely, dva různé obrazy, podle nichž můžeme formovat svůj vlastní charakter a chování. Jeden se zdá okázalejší a třpytivější, druhý vypadá správnější a mnohem dokonalejší a krásnější, jeden si vynucuje pozornost všech těkajících očí, druhý nepřitahuje prakticky ničím pozornost, kromě nejpilnějšího a nejpečlivějšího pozorovatele. Avšak obávám se, že moudrost a ctnost si většinou zvolí bohužel jen malá skupina opravdových a trvalých obdivovatelů moudrosti a ctnosti. Velká většina lidí jsou obdivovatelé a zbožňovatelé, a co se může zdát ještě zvláštnější, nejčastěji apatičtí obdivovatelé a zbožňovatelé, bohatství a moci.

3 Úcta, kterou cítíme k moudrosti a ctnosti, je bezpochyby odlišná od úcty, kterou máme k bohatství a moci, a vidět ten rozdíl nevyžaduje žádnou pronikavost. Ale bez ohledu na tento rozdíl mají oba city velice pozoruhodnou vnější podobnost. V některých konkrétních rysech se bezpochyby liší, ale v obecném výrazu přízně se zdají být skoro stejné, takže nepozorní pozorovatelé mají sklon je navzájem zaměňovat.

4 Při stejném stupni hodnot se sotva najde někdo, kdo by neměl větší úctu k bohatým a mocným než k chudým a skromným. Většina lidí obdivuje mnohem více domyšlivost a ješitnost bohatých a mocných než skutečnou a pevnou hodnotu chudých a skromných.

Pro dobré mravy, možná dokonce i pro dobrou řeč, je sotva přijatelné říci, že si pouhé bohatství a moc, abstrahované od hodnoty a ctnosti, zaslouží naši úctu. Ale musíme souhlasit s tím, že ji téměř vždy dostanou a že proto mohou být v určitém ohledu považovány za její přirozený předmět. Takové vysoké postavení může bezpochyby být degradováno neřestí a hloupostí. Ale neřest a hloupost musí být opravdu značné, aby způsobily tak hluboký pokles. Na zhýralost populární osobnosti se hledí s mnohem menším pohrdáním a odporem než na zhýralost níže postaveného člověka. U nízko postaveného člověka obvykle vadí jediné porušení pravidel zdrženlivosti a příhodnosti více, než nakolik by vůbec kdy vadilo trvalé a nepokryté pohrdání těmito pravidly ze strany vysoce postaveného člověka.

DIVADLO ASTORKA
KORZO '90

Divadlo ASTORKA Korzo '90 v zriaďovateľskej
pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja.

WINE LOVERS CLUB

K G B

OZ Gratia

Friedrich Dürrenmatt: *Malér (Die Panne)*

Premiéra v 31. sezóne 2020/2021

Dramatika pre slovenské uvedenie zastupuje LITA,
autorská spoločnosť,

Mozartova 9, 811 02 Bratislava; www.lita.sk

Výtvarný návrh plagátu, vizuál, ilustrácie:

Fero Lipták

Grafický dizajn a zalomenie: Juraj Behún

Logotyp Divadla ASTORKA Korzo '90:

Milan VESELÝ (NV Design)

Bulletin k inscenácii zostavila Andrea Domeová
s použitím uvedených materiálov.

Ďakujeme za pomoc pri príprave inscenácie:

Anna Šišková
Elena Flašková
Zuzana Kronerová
Rastó

DIVADLO ASTORKA
KORZO '90

Divadlo ASTORKA Korzo '90 v zriaďovateľskej
pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja.

Riaditeľ.....Vlado ČERNÝ
Umelecký šéf..... Ondrej SPIŠÁK

Scéna: Námestie SNP 33, Bratislava,
Poštová adresa: Suché mýto 17, P. O. Box 241
814 99 Bratislava 1
www.astorka.sk

PREDAJ VSTUPENIEK:

1. POKLADŇA Divadla ASTORKA Korzo '90 Námestie
SNP 33, Bratislava 1

Tel: +421 544 32 093

E-mail: vstupenky.astorka@gmail.com
Rezervácie a online predaj cez internet: www.astorka.sk

2. V SIETI TICKETPORTAL
na celom území Slovenska
www.ticketportal.sk

HROMADNÉ OBJEDNÁVKY:

Tel: +421 918 716 009
E-mail: pokladna@astorka.sk

Poskytujeme zľavu študentom, dôchodcom, invalidným
dôchodcom, držiteľom karty ISIC, ITIC, Euro 26, SPHERE.

Citovaná a použitá literatúra:

s. 3

GOERTZ, Heinrich: *Dürrenmatt*. Reinbek bei Hamburg : Rowohlt Taschen-
buch Verlag GmbH, 1987; Praha : Votobia 1997. Preklad Jiřina a Lenka Brück-
nerovy. Preklad do sk A. D.

s. 4

DÜRRENMATT, Friedrich. *Problémy divadla*. Bratislava : SVKL, 1965. Preklad
Richard Škridla.

Bergson Henrich: *Smích*. Praha : Naše vojsko, 1993. Preklad Eva Majorová,
Ladislav Major.

DÜRRENMATT, Friedrich. *Podezření*. IN Dürrenmatt, Friedrich. *Soudce a jeho
kat; Podezření; Slib*. Praha : Odeon, 1989. Preklad Jaromír Povejšil. Preklad do
sk A. D.

s. 5

DÜRRENMATT, Friedrich. *Malér*. Bratislava : Diliza, 1965. Preklad Richard M.
Škridla.

s. 6-7

DÜRRENMATT, Friedrich. *Nehoda*. Praha : Dilia, 1980. Preklad Jiří Stach.
Preklad do sk A. D.

s. 8

Kerr, Charlotte. *Žena v červenom kabáte*. Bratislava : Slovenský spisovateľ,
1994. Preklad Teodora Handzová-Chmelová.

s. 9

GOERTZ, Heinrich: *Dürrenmatt*. Reinbek bei Hamburg : Rowohlt Taschen-
buch Verlag GmbH, 1987; Praha : Votobia 1997. Preklad Jiřina a Lenka Brück-
nerovy. Preklad do sk A. D.

s. 10

BROOK, Peter. *Prázdny prostor*. Praha : Panorama, 1988. Preklad Alois
Bejblík.

HOŘÍNEK, Zdeněk. *Divadlo*. Detektivka. Dürrenmatt. In Divadlo, 3/1965.

FINKIELKRAUT, Alain. *Destrukce myšlení*. Brno : Atlantis, 1993. Preklad
Vladimír Jochman.

BILASOVÁ Viera. *Étos, dejiny a súčasnosť*. Prešov : FFPU, 2012.

s. 11

FALK Richter. *Politické divadlo Falka Richtera*. Bratislava : Divadelný ústav,
2021.

s. 12-13

SMITH, Adam. *Teorie mravních citů*. Praha : Liberální institut, 2005. Preklad
Hana a Vladimír Rogalewiczovi.

s. 16

DÜRRENMATT, Friedrich. *Problémy divadla*. Bratislava : SVKL, 1965. Preklad
Richard Škridla.

Friedrich Dürrenmatt PROBLÉMY DIVADLA

UMENIE, PREDOVŠETKÝM DRAMATICKÉ, MUSÍ VYCHÁDZAŤ Z KONŠTELÁCIÍ, PRI KTORÝCH JE ČLOVEK NÚTENÝ ODPOVEDAŤ NA OTÁZKY SVEDOMIA.

KANTOV KATEGORICKÝ IMPERATÍV SA STAL POLOČENSKOU, VŠEOBECNOU ÚLOHOU.

JE NUTNÉ ROZVÍJAŤ SPOLOČENSKÉ SVEDOMIE. DNEŠNÉ SVEDOMIE JE ZVRÁTENÉ.

DEVÍZOU UŽ NIE JE: SOM DOBRÝ.

DEVÍZOU JE: AJ OSTATNÍ SÚ PREDSA ZLÍ.

MOJA KATEGÓRIA SVEDOMIA JE ODVODENÁ Z MYSLENIA.

SVEDOMIE JE NAJVYHRANENEJŠÍ MYŠLIENKOVÝ PROCES.

TENTO PROCES NASTÁVA, KEĎ SA STANOVIA VÝCHODISKÁ PROBLÉMU.

ZO ZOBRAZENIA PROTIKLADOV VYPLYNIE POZNATOK, KTORÝ VEDIE K SVEDOMIU...

AK NEMÁME MYSLIACEHO DIVÁKA, MUSÍME HO VYTVORIŤ. PRETOŽE PUBLIKU SA NEDÁ PREDPI-SOVAŤ, AKO MÁ MYSLIEŤ A CÍTIŤ, TREBA YTVÁRAŤ KONŠTELÁCIE, V KTORÝCH JE OBSIAH-NUTÁ VÝZVA...

NIKDY NEMÔŽEM ZBAVIŤ DIVÁKA POVINNOSTI DOMÝŠLAŤ.